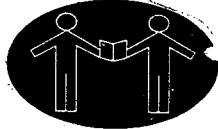

jèkabaara

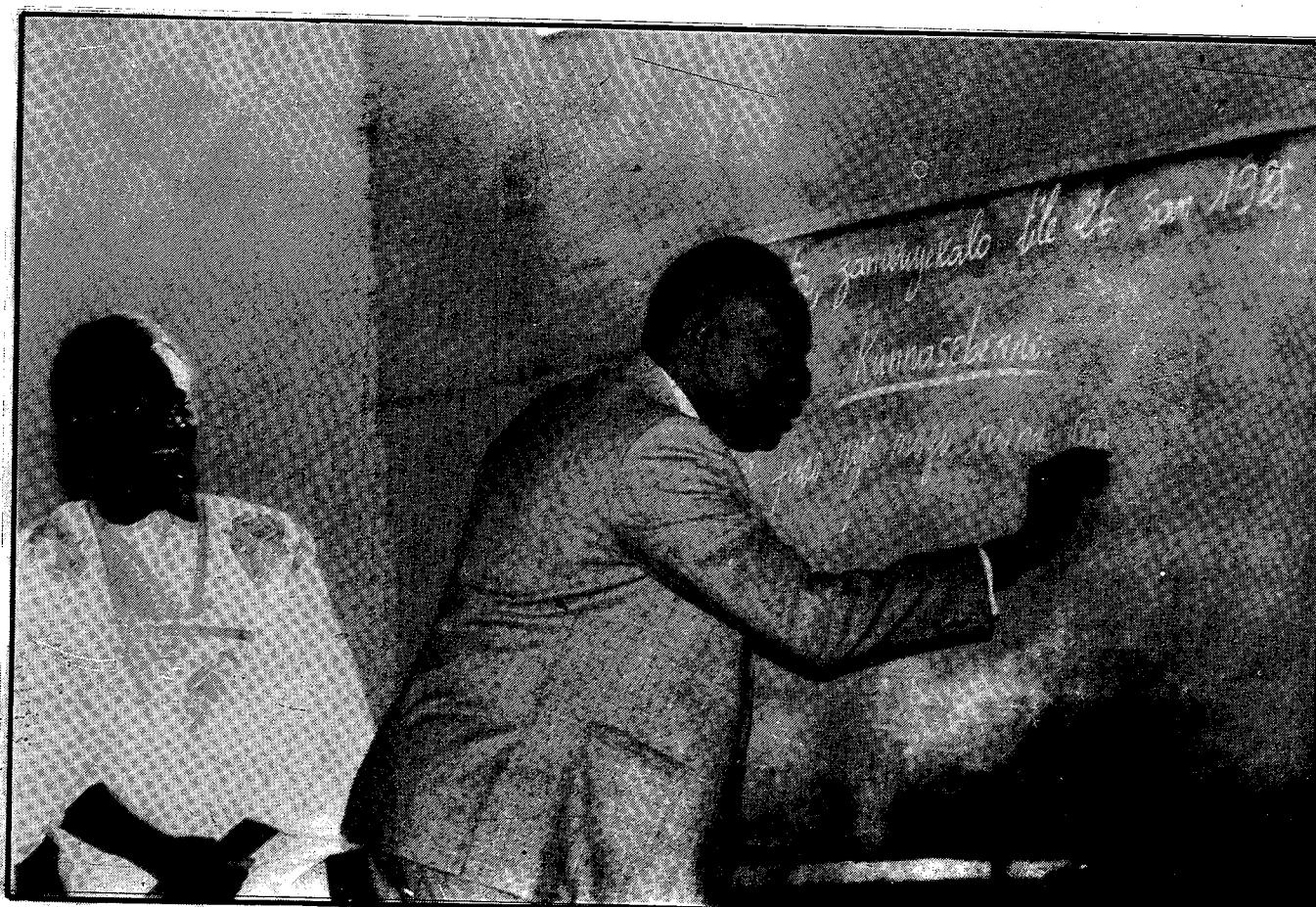

"ni jèkafò ye daamu ye,
jèkabaara nyogòn daamu tè."

OCED

nimòrò 27 - san 1988n marisi kalo - a sòngò : dòròmè 20

An bée k'an wasa don an ka kanw kalanni na

Min bè sórò nimòrò in kònò, o filè nin ye :

nyè 2	Balikukalan : An bée k'an wasa don an ka kanw kalanni na
nyè 3	Tiga sènè baarada kunnafoni : ka bò Cènbugu
Npeseribugu musow ka cèsiri
nyè 4	Kòori sènè baareda kunnafoni : dugu yiriwa tònw kiimèli
nyè 5, 6, 7	Cikè dònniya : siw lakolonni yòròw
nyè 8, 9	Farikolo nyènajè : balòn tan san 1987 kònò
nyè 10	Duguw kumakan : politiki nyèmògò taara bò Boyi
nyè 11, 12	Tulon tè sèbè sa : bée bée sara i yèrè ganiya de la ;
muso nyuman ;
yèlè ko

Zenerali Musa Tarawele ka kuma kan n'a ka nyinini :

An bée k'an wasa don an ka kanw kalanni na

Nin ye Zenerali Musa Tarawele ka kumakan n'a ka nyinini ye ka taa Maliden bée ma. A ye nin kuma in fò tarata don zanwuye kalo tile 26 san 1988, tuma min na a yèrè taara i nyè da balikukalan kan, min bée ka kù a ka baarada baarakèlaw kun.

Mun na, an k'an wasa don an ka kanw kalanni na ?

Mun na, a yèrè ka baarada baarakèlaw bée ka balikukalan kù ?

An bée b'a dòn ko kosa in na, faso forobatònba nyémögò fòlò wulila ka taama kù Segu ni Sikaso maraw kònò.

O taama ninnu sen fè, a y'a kòlòsi ko balikukalan kùra Mali cikèbugudaw ka baarakè minèn kérènkérènnèn dò ye. A y'a ye, cikèlaw yèrè de b'u ka ko bée nyènabò sèbèn kan bamanankan na. K'a ta sannifeere jateminèw la, ka tèmè kénèya matarafali walew fè, ka na se dunan bisimila sèbènwa, nin bée bée fò ani k'a sèbèn cikèlaw yèrè fè an ka kanw na.

Zenerali Musa Tarawele seginnen ka bò taama ninnu na, sigi ka taasi kò fè, a y'a ye ko :

- An ka kanw ye dònniya latèmè sira lakika de ye.
- An ka nyètaaa ni bònogòla sòrò sira teliman don.

Barisa, an ka kanw kalanni n'u sèbènni de b'a to an bée se ka kunfinya kélè pewu ka bò Mali kònò, ka dunkafa sabati, ka kénèya matarafa, ka hakili sonyè dabila politiki kònò, ka bèn ni

kelenya sinsin an ni nyögòn cè, k'an kù faso kelen, kuntilenna kelen ni ganiya kelen ye.

O de kosòn, Zenerali Musa Tarawele y'a nyini Malidenw bée fè, u k'u wasa don an ka kanw kalanni na.

Cogo min b'a to Zenerali Musa Tarawele ka nin hakilila nyuman in bée se ka waleya jamana fan bée kònò, a yèrè ka baarada baarakèlaw fòlòla ka kalan in daminè zanwuye kalo tile 21 san 1988.

Dògòkun saba kònò, peresidan ka baarada baarakèlaw kalanna bamanankan sèbènni n'a kanw kalanni na ; mara sèbèn nyènabò yòrò baarada baarakèlaw kalanna fulakan na.

Kalan ninnu kùra balikukalan baarada karamögòbaw fè.

An bée bi bi min na,

Bi bi in na, an bée se k'a fò ko sèbèn mana bò an ka cikèduguw la ka na jamana kuntigiso la, a kònò kuma bée na faamuya, i n'a fò kalan ko minisiri Umaru Isiyaka Ba y'a jira cogo min na a ka kuma kònò : "An ka kanw kalanni n'u sèbènni b'a to nyémögòw ni jamana denw bée nyögòn faamuya, ka dannaya sinsin u ni nyögòn cè."

An bée k'an cèsiri an ka kanw kalanni fè, walasa ka Zenerali Musa tarawele ka nyinini waleya.

Yaya Jara

Ka bò Cènbugu

Anw fè cènbugu, kalan kèra sababu ye ka nafa caman lase an ma, bawo cèw ni muso bée bée kalan na.

A fòlò ye bana misènw kèlèli ye. Dògòtòròw sigira sen kan an fè ; fura caman bée an ka faramansi kònò, k'a ta kunkolo dimi furaw la fo ka se joli furaw ni suma furaw ni kònòboli furaw ma.

A filanan : mangasa belebele jòra an ka dugu kònò. Kògò, sukaro, taji, tigatulu, bula, takala, nazinin ani fèn misèn

caman bée feere a kònò. Anw ni kèrè fè dugu bée bée sanni kè a kònò.

Sabanan : kòlò susu mansin dira an ka musow ma nyinan. A bée kòlò ni tiga tulu bò. An bée yòrò min na bi, a bée baara la sanga ni waati bée.

Naaninan : nyò gosi mansin fana juru donna an na salon. O ye baara kè kosèbè salon.

Nyò susu mansin fana bée yen, nka o ma baara daminè fòlò.

Nyinan, an ka musow ye fo-

roba nakò labèn ni dèmèni ye, min bòra Italikaw yòrò. Fèn caman bée nakò in kònò : komitèrè, salati, jaba, karòti, shu, tamati... u bée nyèna.

Ni balikukalan tè, an ka dugu tè kè tòn ye, janko ka baara minèn nafama ninnu lase an ka dugu ma. Ne b'a nyini dugu bée fè Mali kònò, u k'u jija kalan in fè walasa Mali na se ka bò nògò la.

An ka foli ni tanuni bée Maliden bée ye.

Npeseribugu musow ka cèsiri

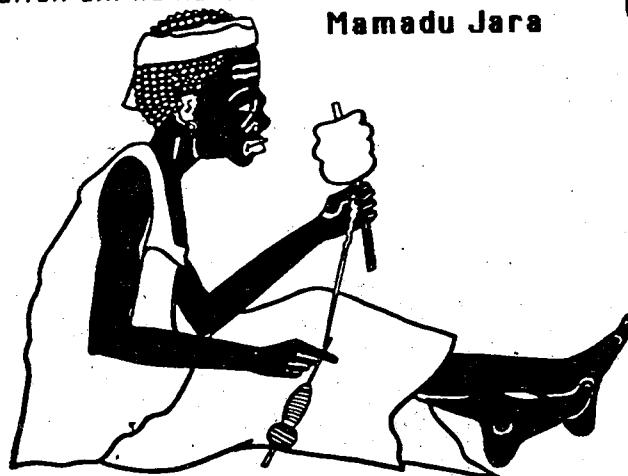
Npeseribugu ye dugu ye, min bée Masantola arondisiman fè. A cèsiri-en don kosèbè balikukalan fè. O kèra sababu ye a ka kè dugu yiriwa tòn ye.

Bi, Npeseribugukaw nyèsinnen don musow yiriwali ma kosèbè. U ye kalanso kelen dayèlè u kanma. O kèra sababu ye ka musow fara nyögòn kan, ka bèn ni kelenya sinsin u ni nyögòn cè.

Musow ma dan kalanjè dòròn kalan-ni ma. U y'u ka kalan sinsinbere kè tòn ani jèkabaara ye. O siratigè la, u ye foro bin ka soja, ni tiga ni shò sènè.

U bée soja bayèlèma k'a kè sunbala ye, k'a feere. U bée jè ka safunè fana dilan ani ka nakò baara kè.

Mamadu Jara

Npeseribugu musow ka jèkabaara tòn nyémògòw

Numucò Tarawele
Yawurà Tarawele
Guwazu Kulubali
Jonba Tarawele
Fatumata Jariso
Sinjo Kulubali
Maa Jara
Jasu Kulubali

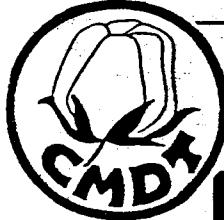
tòn kuntigi
wari marala
wari marala dankan
kalan yiriwalibaga
safunè dilan nyémògò
foro kow nyémògò
nakò baara nyémògò
fini nyègèn nyémògò

Cè minnu b'u senkòròma dondon

Dirisa Jara
Sulamè Jara
Nyama Jara
Mamadu Jara

dugutigi seere
komite kuntigi
denmisèn tòn kuntigi dankan
balikukalan karamògò

kòori séné baarada kunnafoni

Dugu yiriwa tòn w kiimèli

Dugu yiriwa tòn kiimè cogo dò sigira sen kan kòori séné baarada nyémögòw fè. O kiimèli bè kè ka dugu yiriwa tòn w kòlòsi, n'u bè u ka walew kè ka nyè, ni bèn sigilen don tòn denw ni nyògòn cè, ni tòn bè kè sababu ye ka dugu taa nyè. Tòn nyè yòrò wolonwula bè kòlòsi o cogo la.

O yòrò kelen kelen na, kuru 1, walima kuru 2, walima kuru 3 bè jate k'a da a nyè cogo kan. O kuru sòròlen bée bée kafo nyògòn kan ka dugu yiriwa tòn in kiimè. O la, tòn min mana kè tòn sabatilenba ye, k'a ka wale bée dafa ka nyè, o tòn bè kuru 21 sòrò.

An bè bi bi min na, dugu yiriwa tòn 950 de bè kòori séné baarada ka mara duuru kònò.

Kiimèli y'a jira ko tòn 950 ninnu na :

- tòn 20 kèra tòn sabatilenba ye ka kuru 21 sòrò,
- tòn 34 ye kuru 20 sòrò,
- tòn 46 ye kuru 19 sòrò.

	minnu ye kuru 21 sòrò	minnu ye kuru 20 sòrò	minnu ye kuru 19 sòrò
Kucala	17	17	17
Sikaso	2	4	12
San		1	1
Buguni	1	5	9
Fana		7	7

Dugu yiriwa tòn minnu ye kuru 21 sòrò, olu filè :

- Kucala mara la : Bleyindo, Djitamana filanan, Fiyenso, Baramabugu, Songèla, Zanbilala, Sigimòna, Gancèso, Kolomuso, Yafola, Dincola, Ntosoni, Jègèla, Dingena, Zancérila, Banbugu, Nankòròla.
- Sikaso mara la : Ngolonomo, Fanterela.
- Buguni mara la : Boyi

Dugu yiriwa tòn minnu ye kuru 20 sòrò, olu filè :

- Kucala mara la : Nanposela, Seso, Wendina filanan, Finkoloni, Djona, Kaniko, Bugurò, Myènabugu, Madomi, Ngolobabugu, Pegèna, Kola, De, Karagorola, Toroso, Samabogo, Bègèna.
- Sikaso mara la : Fanyèna, Boro, Taperela; Nyamakuna.
- San mara la : Fandiyèla.
- Buguni mara la : Kolonba, Kara, Cèfaga, Njjilamaro, Njibabugu.
- Fana mara la : Banko filanan, Bawu, Togo, Baba, Zana, Korokoro, Samanaga.

Siw lakolonni yòròw

Sènè sòròba ju bè sènèfèn si suguya nyuman de la. Kabini waati jan, kòori sènè baarada ye kòori si lakolonni daminè : a ni sènè dònnyia nòbòbagaw tun b'a baara kè nyògòn fè Ntarala, ka dugu cikèlaw fara u kan.

Dèmè sira la ka nyèsin Mali worodugu yanfan cikèlaw ma, CMDT ye si lakolonni yòrò dòw sigi walasa si jònjòn na sòrò sènèfèn caman na.

Si lakolonni yòrò fila

Si lakolonni yòrò min ka kòrò, o ye Dalabani ye, Buguni da fè. Baara daminèna yen san 1968 la, dafu sènè baarada hukumu kònò, ka se ka da si sòrò ka lase dafu sènènaw ma. Kò fè, a donna malo si ko la. O tèmènen kò, Dalabani nana kè kòori sènè baarada ka yòrò ye, ka nyèsin da, kaba ani malo si lakolonni ma.

Si lakolonni yòrò filanan sigira san 1980 Sugula, Sikaso mara la, kaba sènè yiriwali baarada hukumu kònò. An bè bi bi min na, a ka baara bolo sera si caman ma, i n'a fò da, shò ani bagan balo sènèfènw.

Baarakè cogo

Si lakolonni kè cogo filè yòrò fila ninnu na : u bè si sòròlen bée woloma, k'u bila danfara caman ye, k'u falen cogo sègèsègè. Danfara minnu falen cogo mana nyè kosèbè, olu bè sugandi si ko kanma.

Nyinan si sòròta bèna sinsin dafu kan, bawo an b'a fè ka kòsegin da sènè ma.

Nka kaba si ni doliki si ni shò si fana ka kan ka sòrò ka sènèkèlaw dèmè o fèn ninnu sènè na.

Min ye kaba si ye, a kolonta ka kan ka caya san o san, barisa kaba si yèrè ka kan ka bayèlèma san saba o san saba : ni san saba tèmèna, dò bè bò kaba sawura la, a kuru tè bonya, kènè sòrò bè dògòya, kaba sun bè misènya kosèbè. O la, fo ka si kura sugandilen dan.

Si lakolonni yòrò ninnu na, kòori sènè baarada bè ka si kura wèrèw nyini, minnu ka nyi fòlò ta ninnu ye. O bè kè sababu ye, cikéla bée bè se ka yèlèma don u ka si ko la, walasa sènè sòrò bè bonya.

Nyinan si sòròta bèna sinsin dafu kan

**si lakolonni yòròw ka kènè
sènènen san 1987-1988**

	Sugula	Dalabani
kaba cèmancè	taari 9	
da	taari 32	taari 54
doliki	taari 4	taari 16
shò	taari 30	taari 19
kòròbòli kènè	taari 4	
mumè	taari 79	taari 89

Si nyuman sugandilenw

shò si

Shò sènè sira la, Sugula ye si suguya fila gèlèya an manyanan :

Fòlò ye EVP (*) ye. San 1986 la, kaba sènè yiriwa dèmè baarada y'a sugandi k'a da a woyo cogo n'a ka teliya kan. Tile funteni tè foyi kè a la, o la a bè se ka feere ta san waati bée la. A bè kisè kosèbè, wa a bè bagan fana balo nyè k'a da a kala n'a bulu caya kan. San 1987-1988 la, Sugula tun ye min da, o taari sòrò bérèkènyè kèra kilo 982 ye.

(*) A bè wele tubabukan na ko : Ecotype Vigna Precoce, k'a tògò surunya ko EVP.

shò sègèsègè kènè filè Sugula

Shò si filanan min fòra, o ye KN 1 ye, k'a d'a kisè caya kan. Ale fana tè tile funteni dòn, i n'a fò EVP nyògòn. An ka kòròbò kènèw n'an ka sègèsègèli kènè bée la, KN 1 ye kisè sòrò ka tèmè shò si bée kan. Kòori sènè baarada maraw kònò, a sòrò bérèkènyè min kèra nyinan taari kelen na, o filè :

- Fana ta kèra kilo 653 ye,
- San ta kèra kilo 422 ye,

- Kucala ta kèra kilo 665 ye,
- Buguni ta kèra kilo 779 ye,
- Sikaso ta kèra kilo 517 ye.

Kaba si

Kabasènè sira la, cèmancè bè badaa tòw nyè. A danni n'a karili cè ye tile 100 nyògòn ye (tile 95 fo tile 105). A nyè nérèmuguman don, a kisè da-kènyènen don, a sawura b'a to a bè nyè kosèbè Mali worodugu yanfan dugukolow la.

San 1987, taari ka sòrò bérèkènyè min kèra sègèsègèli kènèw la kòori sènè baarada maraw fè, o filè nin ye :

- Fana kilo 2971
- Kucala kilo 2345
- Sikaso kilo 2280
- Buguni kilo 3137.

Da si

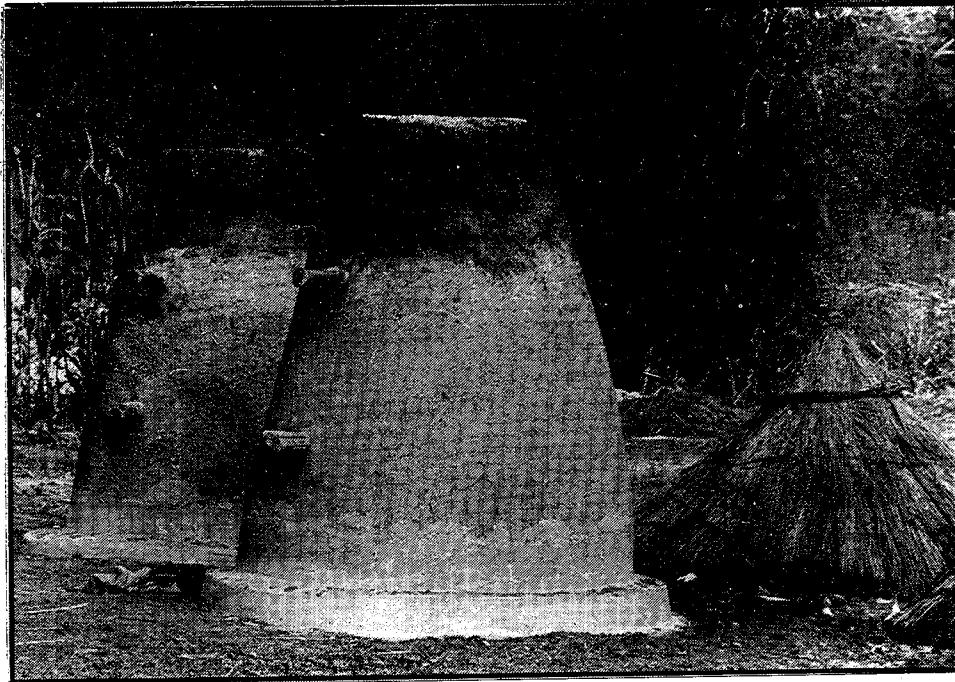
Da sènè sira fè, si suguya fila ko fòra, n'olu ye BG 52-38 ye, ani Teneni.

Puwa dangòli

Puwa dangòli fana bè sènè Sugula, n'o ye nyòninsan fura ye, a fòra cogo min Jèkabaara nimòrò 4 kònò.

Puwa dangòli kènè filè Sugula

Jiginè ñana labèn daminèna Sugula

Si kuraw nyinini

Baara bë kè Sugula ka si kura nyini sènèfèn caman na.

Kaba

Kaba ta sira fè, si kura dò sòròla, n'o ye E 211 ye. A seli kundanma b'a ta tile 70 la fo

tile 75 : ale bèna se ka bila Molobala 2 nò na, bawo o ta ye tile 75 ye fo tile 80. O si in bë ja kun kosèbè. E 211 in sènèna San, taari sòrò bérèkènyè kèra kilo 1042 ye k'a sòrò Molobala 2 ta kèra u fè kilo 963 ye. A sènèna Bila, Kònòbugu, Marakakungo ani Yangaso, ka taari sòrò kè kilo 2096 ye.

Kaba siya wèrè sòròla o kò fè, min tògò ko "TZESR.W.EV". A seli b'a ta tile 80 fo tile 85, nka a kolo ka gèlèn kaba banaw bolo.

O kaba si in bèna se ka bila cèmancè nò na, bawo a sòrò ka bon n'o ta ye.

A sènèna Bila, Yangaso, Kònòbugu ni Marakakungo, ka taari sòrò bérèkènyè kè kilo 2288 ye. Taari sòro kèra kilo 3074 ye Sikaso, k'a kè kilo 2457 ye Kucala, k'a kè kilo 3055 ye Buguni, ani kilo 3243 Fana mara worodugu yanfan fè. N'i ye nin da ninnu ni cèmancè ta fòlenw sanga, i b'a ye ko ale taw bë cèmancè taw nyè.

Cikèlaw na se ka nin kaba si kura in sòrò san 1989 la.

Suman lamara ko

Baara kèra Sugula fana ka nyè nyini walasa sumanw ka se ka lamara kà mèen k'a sòrò u ma tinyè.

O kanma, u ye jiginè ñana labèn daminè ka sigi sen kan.

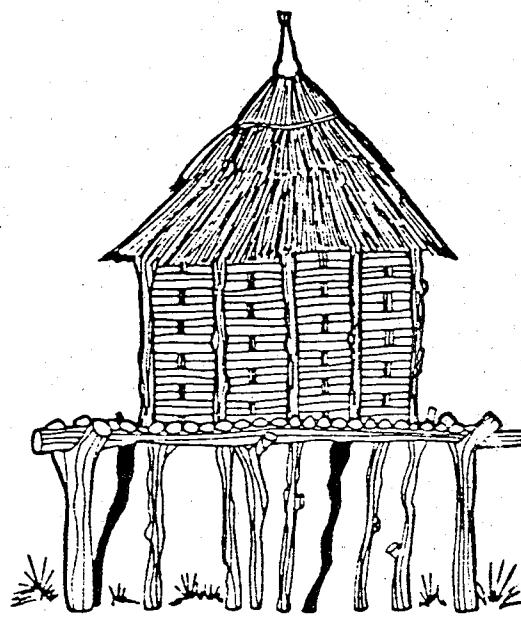
An ka foli ni walengumandòn bë ka taa si lakolonni yòrò ninnu baarakèla bëe ye

bawo

**u ka sanji kòrò wòsi baara bë kè sababu ye
an bë se ka bò nògò la,
ka dunkafe sòrò,
ka nafa sòrò an ka sènè baara la.**

**U ka baara bë kè sababu ye
an bë se ka sènè bolo kuraw sabati.**

**An k'an jan to sènèfèn si ngumanw na,
sènè sòròba ju b'o de la.**

Balòn tan san 1987 kònò

Mali balòn tanna ñanaw

San 1987 kònò, Mali balòn tanna ñanaw filè :

- Bubakari Sanogo, ni Estad mògò don. Ale kèra sababu ye, Estad ye Reyal ci (4-0), ani ka Sigi ci (4-0). A ye bi 2 don Komini 2n na, ka bi 2 don Joliba 1a BMCD kupu ka nyögòn-bèn na.

- Abubakari : n'o ye Joliba mògò ye. Ale ka balòntan cogo nyèna Mali ni Moritani ka nyögondan na : k'a sòrò a joginnen tun don, a ma sòn ka nònabila, a sera ka bi kelen don, min kèra sababu ye Mali sera Moritani la.

- Madi Jalo ka bò Kayi. Ale

kèra sababu ye Kayi Sigi sera ka Mali kupu sòrò san 1987 la.

- Burama Tarawele, n'o ye Estad mògò ye. Ale ye balòntan cogo faamu kosèbè, bée jigi sèmenen bè a la. A sugandira ka don Mali ka jèkulu la Mali ni Burkina-Faso ka nyögondan na min kèra Bamakò.

Afiriki jamanaw ka balòn tan tònw

San 1987 kònò, nyögòn-bèn 206 kèra Afiriki jamanaw ka balòn tan tònw ni nyögòn cè.

Kameruni de kèra gana ye : nyögòn-bèn 21 kònò, a sera tòw la sinyè 12, tòw sera a la si-

1 Kameruni	5 Kenya	9 Ecopi
2 Ezipt	Nizeriya	10 Gana
3 Kodowari	7 Zayiri	11 Malawi
Alzeri	8 Zanbi	12 Lagine

nyè 3. A ye bi 38 don tòw la, tòw ye bi 16 don a la. Nka Kameruni ma se ka sugandi Olinpiki kanma k'a d'a kan a ma se Ganakaw la.

Afiriki nyènajèw la, Kameruni ye Madagaskar ci (3-0),

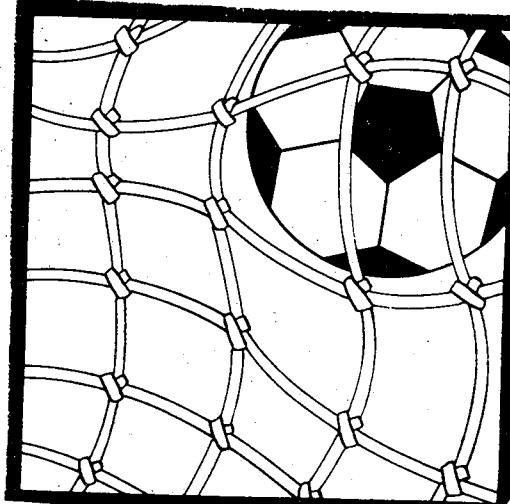
a ni Kenya ta kèra 0-0 ye, a ye Tinisi ci (3-1), a ni Ezipt ta kèra 1-1 ye, Malawi y'a ci (1-3).

Afriki tònw jò yòròw filè nyögòn-bèn 206 ninnu na :

13 Madagaskar	17 Liberiya	21 Mali	24 Senegali	28 Kongo
14 Zinbawe	18 Angola	22 Burkina Faso	Tinisi	29 Benèn
15 Uganda	19 Gine Bisawo	23 Cadi	26 Gabon	30 Moritani
16 Saralon	20 Sudan		Togo	Tanzani

Mali ni Afiriki tòw ka nyögòn-bèn 12 de kèra san 1987 :

zanwuye kalo tile 17	Mali - Burkina faso	2-2
zanwuye kalo tile 19	Lagine - Mali	1-0
zanwuye kalo tile 25	Nizèri - Mali	1-0
feburuye kalo tile 22	Mali - Gine Bisawo	0-0
feburuye kalo tile 24	Lagine - Mali	0-0
feburuye kalo tile 26	Mali - Moritani	1-0
marisi kalo tile fòlò	Mali - Saralon	0-0
marisi kalo tile 3	Laginè - Mali	1-0
nowanburu kalo tile 8	Mali - Santarafiriki	3-1
desanburu kalo tile 6	Mali - Burkina Faso	1-2
desanburu kalo tile 10	Burkina Faso - Mali	1-2
desanburu kalo tile 13	Burkina Faso - Mali	2-1

N'i ye nin kalan, i b'a dòn ko nyögòn-bèn ma kè san 1987 kònò Mali ni Afiriki ganaba si cè, i n'a fò minnu ye jò yòrò sòrò k'a ta fòlò la fo tan ni kelennan.

Afiriki ka sanu ntola

Kabini san 1970, san o san, lakilita sèbènbagaw bè nyogòn lajè ka bò Afiriki jamana 43 la, ka Afiriki balòn tanna nana sugandi, k'a tògò da ko "Afiriki ka sanu ntola".

Mògò 43 ninnu kelen kelen bè balòn tanna duuru de fò, ka kuru 5 di fòlò ma, ka 4 di filanan ma... ka taa a fè.

San 1987 in na, Rabah Madjer (ka bò Alzeri) ye kuru 130 sòrò, ka kè sanu ntola ye.

Maliden kelen yera balòn tanna ninnu cè la nyinan, n'o ye Abudulayi Kaloga ye, n'a bè balòn tan Portugali balòn tan tòn fè : o ye kuru 11 sòrò, ka kè balòn tanna 13nan ye.

Rabah Madjer wolola Alzeri san 1958 desanburu kalo tile 15. a kundanma ye mètèrè kelen ni santimètèrè 81 ye, a girinya bè kilo 71 bò. A ye balòn tan daminè Alzeri jèkulu dòw fè, ka don Faransi jèkulu dòw la, ka sòrò ka don Portigali tòn ani Espanyi ta la.

Rabah Madjer ye bi 37 don k'a to Alzeri jèkuluw la. A yera dinyè bée lajèlen ka nyögondan 2 la (san 1982 ni san 1986), ka ye Afiriki ka nyögondan 3 la (san 1980, san 1982, san 1984).

San 1987 in na, Portigali ye tilebin Alimanyi ci (2-1) : Rabah Madjer de ye bi fòlò don k'i to k'i kò don a la ka ntola tan n'a tontoli ye... O bi don cogò ye mògò bée kabakoya. San 1987 kelen in na, a ni Portigalikaw ye Urugwèkaw ci (2-1).

Rabah Madjer, Afiriki sanu ntola tan ni seginnan

Balòn tan minnu kèra Mali kònò zanwuye kalo lo

Cèri Sabini kupu : zanwuye kalo tile 17, Reyal ye Joliba ci : 1-0

Libèrté kupu : jèkuluw sugandili kèra zanwuye kalo tile 24

Kayi, Joliba ye Sigi ci : 1-0

Segu, Estad ye Bitòn ci : 1-0

Bamakò, Reyal ye Ifsas ci : 2-0

Politiki nyémögò taara bò Boyi

An delila ka kuma sinyè caman Boyi dugu kan Jèkabaara kònò.
Boyi ni Buguni cè ye kilo 55 ye, a bë Kolonjèba mara la.

Boyi ye dugu yiriwa tòn ye kabini san 1980, a ni dugu fila jèra ka kè zayèri ye san 1985. Dugu kelen farala o zayèri kan nyinan k'a kè dugu naani ye : Boyi, Jalaninkòrò, Bugula ani Sanba.

Zenerali Musa Tarawele n'a ka jamakuù ye taamaba min kè Sikaso mara kònò, o taama sen fè, Boyikaw y'a bisimila zanwuye kalo tile 14 san 1988.

Jamana nyémögò n'a ka jamakuù donna Boyi sògòma da fè lèrè kònontònnan. Dunanw kun bôlen, donsow ye mugu kan bò. U kumbènna dugu don da la sèriwusi nyémögòw ani dugu nyémögòw fè.

Yòrò lajètaw

Foliw bannen kò, tòn sèbèn nyènabòbaga, n'o ye Fuseni Konè ye, o bilala jama nyè.

Lajèlli fòlòla dugu jiriforo la, n'o bë ta taari 2,75 hakè la. Jiri minnu turulen b'a kònò, o ye alimètijiri ani sinuwajiri ye.

O tèmènen kò, Musa Tarawele n'a ka jamakuù y'i kunda dugu kònòna kan. Dugu mögòw ye tègèrè fò k'u kumbèn ni nisòndiya ni karama ye. Fòlifèn caman tun bë kènè kan : dunun, donso nkoni, ntamanin ani fèn wèrew.

Jamana nyémögò ka yòrò lajèta filanan kèra dugu jiri-syèn foro ye, n'o bonya ye mètèrèkènè 100 ye. Sumajiri ni alimètijiri syèn de b'a kònò.

O kò fè, politiki nyémögò n'a ka jamakuù y'i kunda yòrò wèrew kan, i n'a fò :

- Numukè ka fango. O numukè

sigilen bë kòori sènè baarada ka yamaruya kònò. A y'a ka baarakè minènw an'a ka cikè-minèn dilannenw jira an ka jamana kuntigi la.

- Cèw ka balikukalanso : Jamana nyémögò yèrè ye balikukalan karamögò nònabila, ka nyininkali danma dòw kè kalandenw na. Mögò 19 de tun bë kalanso kònò.

- Musow ka balikukalanso : mögò 20 tun b'o kònò.

- Minèn mara yòròw : Dugu magonyè minènw tun maralen b'o kònò, i n'a fò nògòfin, nògòjè, burèmunögò, kòori kolo, pòsòni.

- Muso jiginso ani dògòtòròso : Olu dayèlèli bonya dira an ka jamana kuntigi ma.

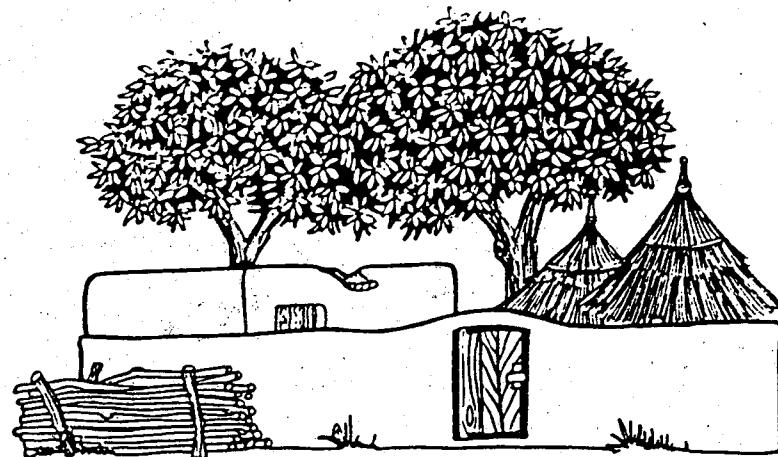
- Taama kuncèra ni nyò gosi mansin lajèli ye. Dugu mögòw ye kaba dò kisè bò, k'a jira Zenerali Musa la.

Politiki haminankow

Sani politiki nyémögò ka Kolonjèba sira ta, a y'a ka nisòndiya jira k'a nyèsin Boyi dugu mögòw ma, u ka cèsiri kosòn, ani u y'a kumbèn ni bo-nya min ye.

A y'a nyini u fè u ka dò fara cèsiri kan, walasa ka dugu yiriwa, ka politiki haminankow nògòya, i n'a fò : dunkafa, ja ni tasuma kélèli, jiri turu, ani gakurujanaw jòli.

**Adama Tarawele
Buguni**

tulon tè sebè sa

Bèe bè sara i yèrè ganiya de la

Nin kéra cè dò ye, Ala n'a ka juguya sababu bolo, a bòra dugu kònò ka taa i sigi kungoba kònò. A ko mògò kana se ale ma, wa ale yèrè fana mago tè na se mògò ma.

O ko de tora ten, cè kelen y'a ko mèn, o wulila a ka dugu kònò ka na cè bara k'a fò a ye k'ale b'a fè ka sigi. Cè jugumanci nin ma gèn yòrò sòrò dunancè la, a y'a bisimila. Nka a ka sira si tè cè fè, a salen n'a balolen bée ka kan ale ye.

* * *

U tora o cogo la ka na samiyè se. Bèe y'i ka foro bin, a sènèfèn bée sabatira.

Suman ladon waati selen, u bée y'u ka suman ladon, dunancè y'a sara cè jugumanci nin na ko komi sumanw ladonna, ale bè taa taama yòrò, ko a k'a jija k'a hakili to a ka suman kò yann'a bée segin. Jugumanci ko o tè baasi ye.

* * *

Dunancè taara a ka taama la. Nka kòngòba donna jamana kònò o san. Jamana mògòw y'u dalajè ka se cè jugumanci ma, k'a ka nyò san u ma. A ko : "Nyò bée ne bolo yan, nka ne tè wari fè, ne tè sanu fè. Aw bée na ni jakuma kelen ye, ne bée nin nyò bée di aw ma."

O mògòw kabakoyara, u taara ka na ni jakuma ye k'a di jugumanci ma. O yòrò bée la, a ye jakuma minè, k'a bolo sin dunancè ka jiginè fa nyò la, k'u k'o bée ta. Olu y'o bée cè ka

taa. Jugumanci tora ni jakuma ye.

O ma mèen, dunancè nana ka bò a ka taama yòrò. Utilalen foliw la, jugumanci ko dunancè ma ko nyò nyininaw nana a kò yan, ale y'a ka nyò falen jakuma la. Dunancè ko o bennna ale ma, o diyara ale ye ko nka, komi konyè bée ten, ale fana bée taa a sennayaala n'a ka jakuma ye.

* * *

Dunancè tèmèna ka taama, ka taama, fo ka taama. A nana se dugu dò la. Nin fana ye dakabana dugu ye : nyinèw dellila ka masakè ka konyòmuso dun su fè, u ye alimami dencè kelen min b'a ni ala cè, u y'o dun. Nka u ye misiriwelela fòlò yèrè dun dugutila fè, a bòtò misiri la. Kabini o kéra, dugu mògòw bée siranna. Sumana ko, a tè kun mògò la ka bò dugu kònò ; hali baganw, u b'u bée ladon so kònò k'u datugu fo dugu mana jè.

Dunancè selen dugu kònò, bonya sugu bée kéra a ye. Su kolen na, jatigicè ko dunancè ma a ka wuli ka don so kònò, ko ni o tè, mògò tè si kènè ma olu ka dugu kònò. Kasaara kelen tèmènenw, jatigicè y'o bée nyè fò dunancè ye.

Nka dunancè ma sòn ka don so kònò, a y'a yamaruya nyini jatigicè fè k'ale bée si kènè ma. Jatigicè jòròlenba de taara a da k'a ka dunancè to kènè ma.

Dunancè y'a da yòrò labèn, k'a ka jakuma labò k'a bila o kérè fè.

Dugu nana tila, nyinèw bòra fan bée k'u bée na u ka tinyèli daminè, nka jakuma nyè su nyinèw kan, a y'a ta kè kan karili o kan karili ye, kan karili o kan karili, k'u dun k'a fa.

* * *

Dugu nana jè, jatigicè jòròlenba y'a ka da yèlè k'a ka dunancè ye sunògò la. Nyinè suw kèlen bée k'a lamini.

O dabali banna, a wulila ka taa a nyè fò faama ye. O fana nana ka nyinè suw ye dunancè sunògòlen lamini la. O fana dabali banna. U y'a to fo dunancè kununna, faama ye ci bila k'a wele bulon kònò.

Dunancè nana se bulon kònò, o y'a sòrò dugu mògòw bée bée k'a kònò. Dugutigi y'a bisimila, a sigira.

Dugutigi y'a nyininka, dalilu min b'a bolo, n'o kéra sababu ye ka nin nyinèw bée faga, n'a y'a sòrò a bée se ka nyè dugu mògòw ma k'u kisi nyinèw masibaw ma.

Dunancè ko o tè baasi ye. A y'a bolo bila a ka bòrè kònò k'a ka jakuma labò, k'i kan to masakè ma ko sabu min b'ale bolo, o de ye nin ye, ko ka nin to dugu kònò, a bée nyinèw bée si tunun, bawo ale fana balo ye nyinèw de ye.

O yòrò la, dugutigi y'a nyini dunancè fè, a n'a ka jakuma ka sigi olu fè dugu kònò : a bée dugu tila fila ye, kelen ye ale yèrè ta ye, kelen ye dunancè ta ye. Dunancè sònna o ma.

O kelen, nyinèw silatununna

dugu kònò. O ma mèen, masakè sara, nka a satò, a ko ka dugu fanga bée di dunancè ma k'a bila dugu bée kun na. O fòra cogo min, o kèra ten.

*
* *

Dunancè kèlen kò masakè ye, a ye jònw wuli, u ka taa jugumanci nin nyini ka na n'a ye.

U taara a cè ka na n'a ye faama fè. Masakè y'a nyinink a yala a bë ale dòn wa ? Jugumanci ko ale m'a dòn yòrò sòrò masakè la. Masakè y'a jira a la ko ale ye jugumanci ka dunancè de ye, a ye min ka nyò falen jakuma la.

O fòlen jugumanci nyè na, a siranna, a jòrla, a kònò ko masakè bë na ko juguba kè ale

la. Nka masakè ko a kana jòrò, a kana ham, bawo ale yèrè ka hèrè sòròla jakuma ko nin yèrè de la. A ko ale bë jugumanci fo a ka jakuma ko la. A tilala ka nafoloba di a ma, k'a bilasira, k'a k'a ji ja a ka juguya fè.

Kabini jugumanci seginna, a yèlèmana dugu kònò, ka dugu mògòw bée lajè, k'ale ye juguya haramu bi, a y'a haramu sini.

*
* *

Ne balimaw, n'an tora ka jugumanci sara nyuman na, u bë juguya dabila. O de la, a bë fò ko "ni mògò y'i juguya, a sara nyuman na".

Janko Nyakate
Madina (Fuladugu)

MUSO NYUMAN

Nin kèra cè dò ye, a ye muso furu. Muso nin ye san saba kè, a ma kònò nyè kelen sòrò.

Dòn dò la, muso nin taara so, k'ale bë taa dògòkun kelen kè yen. Muso nin taalen tile saba, a cè fana wulila k'a bë taa foli kè buranw fè.

Cè taara se k'a sòrò u ye fari tobi. U ye fari dò bò k'u b'o di cè nin ma, cè ko ale tè fari dun so yèrè, jankò mògò ka dugu la. U ye fari to yen, mògò si hakili ma jigin ka suman wèrè tobi a ye. U ye fari dun ka da, ka fari dò to daga la.

Fajiri selen, kòngò nana gan cè in na. Cè wulila ka don gabugu kònò, o y'a sòrò bese jan dò tun b'a bolo. A y'a ka bese jan sèmè mununan kòrò. A ye daga dayèlè, ka fari dò bò.

A bòtò, a kèra a nyè na a ye bese ta, k'a sòrò a ye mununan de ta k'o don a bolo n'a galaka cè, ka bese to gabugu la.

Dugu jèlen, u ko u bë fari in tò bò. U ma taga fari dafalen sòrò, ka cè in ka bese jan sòrò yen.

A maloya bonyana a muso ma. Muso ko ale cè taara karamögòcè dò fè, o ko n'a ma taa mununan ta a buranw ka so, ne tè den wolo.

O fòlen, a y'a cè ka bese ta ka boli ka taa a nò fè. A taara a sòrò a cè ye fari dun ka ban, ka sòrò k'i kérè filè k'a bë bese bò, a y'a sòrò mununan de bë a bolo kòrò. Maloya ye a bin.

Muso sòròla ka bese jan di a ma, ka mununan minè ka segin so. Nka a ma se ka mèen so tugun, a seginna ka taa a cè fè.

Hali a ma tèmè kalo kelen kan, muso in ye kònò ta. Ala y'o kè, k'a sababu kè a ye a cè sutura maloya ma.

Npèfon Sogoba
Kacemeso

Yèlè ko

Dugu dò bë Yanfoyila tilebin yanfan fè, min bë wele ko Galala. O dugu tògò sòròla cogo di ?

Don dò, kayatò dò taara yèlèn k'i sigi gala kan fòli fò yòrò la. Fòli jaman tuma na, Siribekè kilibara jiginna gala jiriw ni nyögòn cè. Jiri gèrèla nyögòn na k'a sòrò a ma bò a kala ma.

Tuma min na, Siribekè ko k'a b'i cun ka bò gala kan, kilibara nana balan gala jiriw la. Siribekè kulera ko "Hun !!!... gala !", ka segin k'i sigi a nò na.

Mògòw tun bë to ka Siribekè ka galakansigi baro kè min kè, o maloya kanma, Siribekè bòra dugu kònò ka taa buguda dò sigi. Ni mògò min tun bë taa o buguda la, o tun b'a fò ko :"N bë taa bò galala la."

O buguda de bonyana fo' ka kè dugu ye, min welela ko Galala.

Siyaka Jakite
Yanfoyila

